порівняно з іншими слідчими (розшуковими) діями, є те, що перш за все він забезпечує подальший порядок отримання доказової бази для кримінального провадження, тобто дана дія є нормою, що передує проведенню експертизи.

Отже, підсумовуючи все вищенаведене, зазначимо, що огляд трупа, пов'язаний з ексгумацією, у кримінальній процесуальній діяльності з розслідування злочинів являє собою процесуальну дію, яка проводиться відповідно до статті 239 КПК України з дотриманням правил статті 238 КПК України. З огляду на зазначене, ексгумація трупа є не лише процесуально, а й тактично складною дією. Тому від вдалого вибору тактичних прийомів повною мірою залежать якісна підготовка та чітке її проведення з оптимальними затратами сил та часу. Правильна організація проведення ексгумації передбачає не лише використання прийомів раціонального і оптимального виконання цієї процесуальної дії, але й прийомів, які мають яскраво виражений тактичний характер.

Одержано 12.10.2019

УДК 343.1

Людмила Миколаївна ГУРТІЄВА,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»

ДО ПИТАННЯ ПРО УЧАСТЬ ЗАКОННОГО ПРЕДСТАВНИКА НЕПОВНОЛІТНЬОГО ПІДОЗРЮВАНОГО

Кореспондуючи з нормами закону про кримінальну відповідальність, КПК України [1] унормовує різні процедури (види) кримінального провадження щодо неповнолітніх у залежності від їх віку. Однією з таких процедур є провадження щодо неповнолітньої особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, досягнувши віку, з якого можлива кримінальна відповідальність. Даний вид кримінального провадження здійснюється за загальними правилами КПК з урахуванням норм § 1 глави 38 КПК України. Зокрема, у цьому виді кримінального провадження КПК України встановлює обов'язкову участь захисника (п. 1 ч. 2 ст. 52 КПК), законного представника неповнолітнього підозрюваного, обвинуваченого (ст. 44, 488 КПК). Участь законного представника слід розглядати як додаткову гарантію забезпечення прав і законних інтересів неповнолітнього підозрюваного (обвинуваченого).

© Гуртієва Л. М., 2019

Певне практичне значення має питання щодо участі на стадії досудового розслідування законного представника особи, яка вчинила кримінальне правопорушення у віці до 18 років, але на момент повідомлення про підозру (або після повідомлення про підозру) досягла повноліття.

Автори науково-практичного коментаря до КПК України під загальною редакцією В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова зазначають, що «після досягнення підозрюваним … вісімнадцятирічного віку участь законного представника у кримінальному провадженні припиняється» [2, с. 384].

З даною точкою зору ми погодитись не можемо. Вважаємо, що у випадку, коли особа *вчинила кримінальне правопорушення у віці до 18 років*, але на момент повідомлення про підозру досягла повноліття, слідчий, прокурор, слідчий суддя зобов'язані забезпечити участь законного представника підозрюваного, який приймає участь в процесуальних діях разом з ним (з підозрюваним).

Для обґрунтування даної позиції наведемо наступні аргументи.

По-перше, вихідним, на наш погляд, слід вважати положення ч. 3 ст. 484 КПК України відносно того, що загальні правила провадження щодо неповнолітніх застосовуються у кримінальному провадженні щодо кримінальних правопорушень, вчинених особами, які не досягли вісімнадцятирічного віку. Отже, вирішуючи питання про залучення до участі у досудовому розслідуванні законного представника підозрюваного, необхідно встановити його вік *на момент вчинення кримінального правопорушення*. Якщо особа на цей момент не досягла повноліття, треба забезпечити учать у провадженні її законного представника.

По-друге, усунення законного представника в подальшому в зв'язку з тим, що підозрюваний досяг повноліття, чинним КПК України не передбачено.

Звернемо увагу, що в інформаційних листах ВССУ з розгляду цивільних і кримінальних справ від 18.07.2013 р. № 223-1134/0/4-13 «Про деякі питання здійснення кримінального провадження щодо неповнолітніх» [3] та від 16.01.2017 р. № 223-66/0/4-17 «Про практику здійснення судами кримінального провадження щодо неповнолітніх» [4] рекомендовано враховувати, «що регламентований процесуальним законом особливий порядок здійснення кримінального провадження щодо неповнолітніх *поширюється і на осіб, які досягли повноліття під час здійснення кримінального провадження, а також на випадки, коли особа в одному кримінальному провадженні обвинувачується у вчиненні кримінальних правопорушень, частину з яких нею вчинено до, а решту – після досягнення 18 років»* (абз. 4 п. 2; абз. 5 п. 2).

Що стосується неузгодженості положень окремих статей КПК України, які регламентують участь законного представника неповнолітнього підозрюваного, то ми вже звертали на це увагу в юридичній літературі [5, с. 134–138].

Список бібліографічних посилань: 1. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17 (дата звернення: 11.10.2019). **2.** Кримінальний процесуальний кодекс : наук.-практ. комент. : у 2 т. Т. 2 / Є. М. Блажівський, Ю. М. Грошевий, Ю. М. Дьомін та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. Харків : Право, 2012. 664 с. **3.** Про деякі питання здійснення кримінального провадження щодо неповнолітніх : інформ. лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 18.07.2013 № 223-1134/0/4-13 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1134740-13 (дата звернення: 11.10.2019). **4.** Про практику здійснення судами кримінального провадження щодо неповнолітніх : інформ. лист Вищ. Спеціаліз. суду України з розгляду цивіл. і кримін. справ від 16.01.2017 № 223-66/0/4-17 // Ліга-Закон : сайт. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/VRR00215 (дата звернення: 11.10.2019). **5.** Лукашкіна Т. В., Гуртієва Л. М. Деякі проблемні питання законодавчого регулювання кримінального провадження щодо неповнолітніх (в світлі дії принципу правової визначеності). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного інституту. Серія «Юриспруденція».* 2019. № 37. С. 134–138. URL: http://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc37/35.pdf (дата звернення: 11.10.2019).

Одержано 14.10.2019

УДК 393.14

Микола Володимирович ДЕМЕНТЬЄВ,
аспірант Харківського науково-дослідного інституту судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса

ПРИНЦИПИ ОЦІНКИ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Оцінка доказів – найважливіша складова процесу доказування у кримінальному судочинстві. Завдання оцінки представлених доказів має місце поряд із завданням збирання необхідних відомостей щодо обставин кримінального правопорушення. Оцінка доказів необхідна для дотримання законності, прийняття обґрунтованих дій

© Дементьєв М. В., 2019